KOMISE EVROPSKÝCH SPOLEČENSTVÍ

V Bruselu dne 12.1.2005
KOM(2004) 836 v konecném znení

ZPRÁVA KOMISE

rozpočtovému orgánu o situaci související se zárukami krytými souhrnným rozpočtem k 30. červnu 2004

SEK(2004) 1629

OBSAH

Část první: Události od předložení zprávy dne 31. prosince 2003, rizika a aktivace rozpočtových záruk ... 3

1. Úvod: typy činností ... 3

2. Události od předložení zprávy dne 31. prosince 2003 ... 3

3. Rizika ... 4

3.1 Nesplacený kapitál k 30. červnu 2004 ... 4

3.2 Maximální roční riziko kryté rozpočtem Unie: operace vyplacené k 30. červnu 2004 ... 5

3.3 Maximální teoretické roční riziko kryté rozpočtem Unie: operace vyplacené a rozhodnuté k 30. červnu 2004 ... 5

4. Aktivace rozpočtových záruk ... 5

4.1 Platby z peněžních zdrojů ... 5

4.2 Aktivace Záručního fondu ... 5

5. Analýzy teoretické schopnosti Společenství půjčovat a zaručovat se v souvislosti s nečlenským zeměmi ... 6

6. Situace Záručního fondu k 30. červnu 2004 ... 7

7. Relativní úvěrová schopnost ... 8

Část druhá: Hodnocení možných rizik: Hospodářská a finanční situace nečlenských zemí, které čerpají výhody z nejdůležitějších půjček ... 9

1. Úvod ... 9

2. Kandidátské země ... 9

3. Země západního Balkánu ... 9

4. Nové nezávislé státy bývalého Sovětského svazu ... 10

5. Ostatní nečlenské země ... 10

Část první:
Události od předložení zprávy dne 31. prosinci 2003, rizika a aktivace rozpočtových záruk[1]

1. ÚVOD: TYPY ČINNOSTÍ

Rizika pokrytá rozpočtem Unie jsou odvozena od různých půjček a záruk, které je možné rozdělit do dvou kategorií: půjčky poskytnuté Evropským společenstvím s makroekonomickými cíli (půjčky na podporu platební bilance členských zemí a půjčky pro makrofinanční pomoc nečlenským zemí) a půjčky s mikroekonomickými cíli (půjčky Euratomu a ES-NNS[2] členským zemím a půjčky Euratomu a Evropské investiční banky poskytnuté mimo Společenství[3]).

2. UDÁLOSTI OD PŘEDLOŽENÍ ZPRÁVY DNE 31. PROSINCI 2003

Co se týče makrofinanční pomoci poskytnuté třetím zemím, rozhodnutí (2004/580/ES) ze dne 29. dubna 2004 poskytlo výjimečnou makrofinanční pomoc Albánii v celkové výši 25 miliónů EUR, z čehož 9 miliónů tvořily půjčky. Na základě stávajícího rozhodnutí byla vyplacena půjčka ve výši 10 miliónů EUR ve prospěch Bosny a Hercegoviny.

Co se týče Euratomu, bylo přijato nové rozhodnutí Komise (K(2004)891/2) dne 30. března 2004, související se závodem Cernavodă v Rumunsku. Na základě stávajícího rozhodnutí byla vyplacena půjčka Bulharsku (Kozloduj, 35 miliónů EUR).

Nové rozhodnutí Komise, kterým se mění rozhodnutí (K(2000)3812) ze dne 13. prosince 2000, bude přijato v druhé polovině roku 2004[4] s cílem snížit výši půjčky, o které bylo rozhodnuto ve prospěch Ukrajiny pro závod K2R4.

S ohledem na přistoupení deseti nových členských zemí dne 1. května 2004 Komise navrhla změnu nařízení Rady č. 2728/94, kterým se zřizuje Záruční fond pro vnější vztahy, ve znění pozdějších předpisů. Tato změna by zrušila půjčky ze Záručního fondu pro nové členské země (při zachování záruky Společenství za tyto půjčky), protože tyto země již nebudou „třetími zeměmi“. Tato změna dosud Radou nebyla přijata. Z tohoto důvodu jsou všechny číselné údaje ve zbývající části této zprávy vypočítány včetně údajů pro nové členské země, které přistoupily dne 1. května 2004, pokud to není uvedeno jinak. Tam, kde to uvedeno je, jsou klíčová čísla uvedena bez hodnot pro tyto země, protože se očekává, že změna nařízení bude

---

1 Upozornění: Příloha obsahuje pracovní dokument Komise s řadou podrobných tabulek a vysvětlujících poznámek k této zprávě.

2 Nový nástroj Společenství, od roku 1995 neaktivní . Poslední půjčka bude plně umořená do 17.12.2004.

3 Podrobnosti týkající se mandátů Evropské investiční banky jsou uvedeny v tabulce A1 přílohy.

4 K(2004)2817/3 ze dne 20.7.2004 (EUR ekvivalent 83 000 000 USD).

přijata Radou na konci roku 2004, nebo na začátku roku 2005. Částka, která by byla uvolněna ze Záručního fondu a převedena zpět do rozpočtu Unie v případě přijetí změny nařízení, by činila 338 831 402 EUR.

V souladu se sdělením Komise o finančním výhledu na období 2007 - 2013[5] by v budoucnosti neměla být částka rezervy omezena, protože financování Záručního fondu bude prováděno prostřednictvím rozpočtové položky pod okruhem 4 (Vnější vztahy), a ne jako doposud prostřednictvím přidělené rezervy.

3. RIZIKA

Tato analýza rizik sleduje stanovená opatření pro nesplacený kapitál, maximální roční riziko a maximální teoretické roční riziko kryté rozpočtem Společenství (metodika je vysvětlena v pracovním dokumentu Komise). Podrobné číselné údaje jsou uvedeny v příloze v tabulkách A1, A2 a A3.

3.1 Nesplacený kapitál k 30. červnu 2004

Celkové riziko k 30. červnu 2004 činilo 15 519 miliónů EUR, oproti 15 062 miliónům EUR k 31. prosinci 2003.

Tato tabulka zobrazuje operace, které měly vliv na výši nesplaceného kapitálu od doby předložení poslední zprávy.

Tabulka 1: Nesplacený kapitál k 30. červnu 2004*		**v miliónech eur (zaokrouhleno)**
Nesplacená částka k 31. prosinci 2003		15 062
Splacené půjčky		
	Euratom	
	NNS	
	Makrofinanční pomoc	-7
	EIB	-661
Vyplacené půjčky		
	Euratom	35
	NNS	
	Makrofinanční pomoc	10
	EIB	1 217
Kurzové rozdíly mezi eurem a jinými měnami		-138
Nesplacená částka k 30. červnu 2004		15 519

* všechny poskytnuté půjčky (členské země a nečlenské země), vyjma nevyplacených splatných úroků a pozdních plateb.

[5] KOM(2004)487

Nesplacený kapitál související s operacemi ve členských zemích činil k 30. červnu 2004 5 431 miliónů EUR, zatímco k 31. prosinci 2003 činil 24 miliónů EUR .

Nesplacený kapitál ze strany nečlenských zemí činil k 30. červnu 2004 10 088 miliónů EUR, zatímco k 31. prosinci 2003 činil 15 037 miliónů EUR .

Velké změny v těchto číslech jsou způsobeny převedením přistupujících zemí z oddílu „třetí země“ do oddílu „členské země“ k 1. květnu 2004 (viz oddíl 2 „Události od předložení zprávy dne 31. prosince 2003“).

3.2 Maximální roční riziko kryté rozpočtem Unie: operace vyplacené k 30. červnu 2004 (viz tabulka A2 v příloze)

– Celkové riziko pro rok 2004 představuje částku 1 088 miliónů EUR.

– Riziko související se členskými zeměmi představuje částku 325 miliónů EUR.

– Riziko související s nečlenským zeměmi představuje částku 763 miliónů EUR.

3.3 Maximální teoretické roční riziko kryté rozpočtem Unie: operace vyplacené a rozhodnuté k 30. červnu 2004 (viz tabulka A3 v příloze)

– Maximální teoretické riziko pro rok 2004 představuje částku 1 194 miliónů EUR a odhaduje se, že v roce 2012 dosáhne výše 3 667 miliónů EUR.

– Maximální teoretické riziko související se členskými zeměmi je stejné jako maximální roční riziko uvedené v odstavci 3.2.

– Pro nečlenské země tato částka činí 869 miliónů EUR. Odhaduje se, že riziko dosáhne v roce 2012 částky 3 404 miliónů EUR.

4. AKTIVACE ROZPOČTOVÝCH ZÁRUK

4.1 Platby z peněžních zdrojů

Pokud je dlužník ve zpoždění s platbami Komisi, čerpá Komise ze svých peněžních zdrojů[6], aby zabránila zpožděním a souvisejícím nákladům při výpůjčních operacích.

4.2 Aktivace Záručního fondu

Nařízení Rady (ES, Euratom) č. 2728/94 ze dne 31. října 1994, ve znění pozdějších předpisů, zřídilo Záruční fond pro vnější vztahy. V případě, že příjemce půjčky, která byla poskytnuta Společenstvím, provede platbu pozdě, je rozdíl pokryt ze Záručního fondu do tří měsíců ode dne splatnosti takovéto platby.

---

[6] Podle článku 12 nařízení Rady (EC, Euratom) č. 1150/2000 ze dne 22. května 2000, kterým se provádí rozhodnutí 94/728/ES, Euratom, o systému vlastních zdrojů Společenství.

Pokud příjemce neplní své závazky vyplývající z půjčky od Evropské investiční banky, která byla poskytnuta z rozpočtu Unie, je záruka Společenství použita nejdříve tři měsíce po dni, ke kterému byla platba splatná. Společenství začne jednat do tří měsíců od obdržení dopisu od Evropské investiční banky, ve kterém je vyzváno k aktivaci záruky, a pověří Evropskou investiční banku, aby čerpala odpovídající částky ze Záručního fondu.

Úroky z pozdních plateb, které dluží příjemci půjček za dobu mezi dnem, kdy byly peněžní prostředky poskytnuty k dispozici z rozpočtu Unie a dnem, kdy došlo k aktivaci fondu, jsou čerpány z fondu a uhrazeny zpět do rozpočtu Unie. Pro půjčky od Evropské investiční banky se úroky vypočítávají za dobu mezi dnem splatnosti zpožděné splátky půjčky a dnem obdržení peněžních zdrojů Evropskou investiční bankou od Komise.

5. ANALÝZY TEORETICKÉ SCHOPNOSTI SPOLEČENSTVÍ PŮJČOVAT A ZARUČOVAT SE V SOUVISLOSTI S NEČLENSKÝMI ZEMĚMI

Mechanismus Záručního fondu v praxi omezuje schopnost Společenství půjčovat a zaručovat se za nečlenské země, protože přidělené částky pro tento fond jsou omezeny částkou zadanou pro rezervu na záruky ve finančním výhledu[7].

Tabulka A4 zobrazuje odhad schopnosti Společenství půjčovat nečlenským zemím na období od roku 2004 do roku 2006 v souladu s mechanismem Záručního fondu. Metoda výpočtu a odkazy na právní texty jsou podrobně uvedeny v příloze.

Na základě rozhodnutí přijatých Radou nebo Komisí a na základě navrhovaných a předpokládaných rozhodnutí (viz tabulka A4 v příloze) se očekává, že bude ze Záručního fondu použita částka 208,07 miliónů EUR v roce 2004[8] a částka 12,93 miliónů EUR zůstane k dispozici pro další úvěrové operace.

Pokud vezmeme v úvahu vliv zásobování fondu na rezervu na záruky s ohledem na půjčky, o kterých již bylo rozhodnuto a na půjčky, které jsou navrhované a předpokládané pro rok 2004, je roční schopnost půjčovat následující:

– 143,71 miliónů EUR pro půjčky se 100% zárukou v rozpočtu Unie, nebo

– 221,09 miliónů EUR pro půjčky s 65% zárukou (v souladu s rozhodnutím Rady 2000/24/ES ze dne 22. prosince 1999).

Tabulka 2 uvádí, že nesplacené úvěrové a záruční operace pro nečlenské země činily k 30. červnu 2004 15 658 miliónů EUR (toto číslo je včetně údajů za 10 nových členských zemí) .

---

7 Roční částka zadaná do finančního výhledu na období od roku 2000 do roku 2006 činí 200 miliónů EUR v cenách roku 1999; v roce 2003 tato částka činila 217 miliónů EUR a v roce 2004 je to 221 miliónů EUR.

8 V době dokončení této zprávy (listopad 2004) nebyla žádná nová rozhodnutí o makrofinanční pomoci učiněna ani spuštěna. Částka použitá z rezervy tedy mohla být o asi 17 milionů EUR nižší, než se očekávalo v červnu 2004.

Tabulka 2: Nesplacené úvěrové a záruční operace pro nečlenské země v miliónech eur (zaokrouhleno)	
1. Nesplacený kapitál, ES (MFA), Euratom	1 499
2. Nesplacený kapitál, Evropská investiční banka	14 003
3. Pozdní platby	2
4. Úrok z pozdních plateb	1
5. Nezaplacený splatný úrok	153
Nesplacená částka k 30. červnu 2004	15 658

[1] včetně deseti nových členských zemí
[2] nezaplacený splatný úrok ve smyslu nařízení, kterým se zřizuje Záruční fond

Poměr mezi zdroji fondu a nesplacenými kapitálovými závazky ve smyslu nařízení, kterým se zřizuje Záruční fond, činil 10,34 %, což je vyšší než cílová částka ve výši 9 % stanovená v nařízení č. 1149/1999, kterým se mění nařízení 2728/94, kterým se zřizuje Záruční fond. Pravidla říkají, že na konci roku bude přebytek převeden zpět do zvláštní položky ve výkazu příjmů v souhrnném rozpočtu Evropské unie.

6. SITUACE ZÁRUČNÍHO FONDU K 30. ČERVNU 2004

K 30. červnu 2004 Záruční fond obsahoval částku 1 619,15 miliónů EUR. Za první polovinu roku 2004 byly zaznamenány tyto pohyby:

– druhý převod roku 2003 představoval platbu ve výši 2,25 miliónů EUR dne 2. ledna 2004;

– dne 24. února 2004 byl vznesen požadavek na čerpání z fondu v důsledku pozdní splátky půjčky poskytnuté Argentinské republice ve výši 2 689 781,25 USD (ekvivalent 2 140 523,04 EUR);

– k 30. červnu 2004 činí celková dlužná částka (vyjma úroku z pozdních plateb) splatná Argentinskou republikou 7 907 132,83 USD (ekvivalent 6 968 656,91 EUR);

– Komise byla informována Evropskou investiční bankou o dlužných částkách souvisejících s půjčkou poskytnutou Argentinské republice, ve výši 2 687 444,26 USD, které povedou k požadavku na čerpání z Fondu v druhé polovině roku 2004;

– čistý příjem ve výši 29,2 miliónů EUR z investic majetku fondu k 30. červnu 2004;

– první roční převod bude představovat částku 161,76 miliónů EUR z rezervy do fondu. Druhý převod ve výši 20,115 miliónů EUR bude proveden zároveň s rozhodnutím Komise (K(2004)891/2) o poskytnutí nové půjčky Euratomu Rumunsku. Přebytek fondu za rok 2003 představoval částku

223,16 miliónů EUR. Tyto částky budou převedeny podle mechanismu pro vyrovnávání účtů a vyústí v platbu ve výši 41,285 miliónů EUR v druhé polovině roku 2004 z fondu do rozpočtu Evropské unie.

7. RELATIVNÍ ÚVĚROVÁ SCHOPNOST

Poměr mezi částkou ve fondu k 30. červnu 2004 (1 619,15 miliónů EUR) a maximálním teoretickým ročním rizikem ve vztahu k půjčkám poskytnutým nečlenským zemím v roce 2004 (869 miliónů EUR) se odhaduje na 93 % (viz tabulka A3 v příloze)[9]. Zvýšení tohoto poměru na 93 % ve srovnání se 78 % k 31. prosinci 2003 je způsobeno především změnou statutu přistupujících zemí na členské země od 1. května 2004. Za předpokladu, že bude přijat návrh Komise na vyřazení nových deseti členských zemí ze Záručního fondu, bude částka v Záručním fondu činit přibližně 1 280 miliónů EUR a tento poměr bude přibližně 74 %.

[9] Upozornění: Odhad maximálního teoretického ročního rizika pro rok 2004 uvedený v tabulce se týká pouze druhé poloviny roku 2004. Z důvodu srovnatelnosti byla tato částka normalizována na 12měsíční období, aby bylo možno provést výše uvedené srovnání.

Část druhá:
Hodnocení možných rizik: Hospodářská a finanční situace nečlenských zemí, které čerpají výhody z nejdůležitějších půjček

1. ÚVOD

Číselné údaje v části první poskytují informace o kvantitativních aspektech rizika, které nese souhrnný rozpočet. Tyto informace by však měly být doprovázeny hodnocením kvality rizika, která závisí na druhu operace a postavení dlužníka. Na rozdíl od předchozích zpráv se nyní uvádí v pracovním dokumentu Komise SEC(2004) 1629 hodnocení rizik odděleně podle zemí. Zde je poskytnut stručný souhrn této analýzy.

2. KANDIDÁTSKÉ ZEMĚ

Po zpětném odkoupení některých dluhopisů Brady, které vedlo ke snížení poměru dluhu k hrubému domácímu produktu přibližně o tři procentní body, celkový vládní dluh i nadále klesal na 40 % HDP a celkové vnější zadlužení **Bulharska** na 55 % HDP.

Hospodářský výhled **Rumunska** ukazuje na udržitelný hospodářský růst, další snížení inflace a podstatný, ale stabilní deficit běžného účtu nad úrovní 5,5 % hrubého domácího produktu. Celkový poměr zahraničního zadlužení k hrubému domácímu produktu je nadále nízký a pohybuje se přibližně na úrovni 34 % hrubého domácího produktu.

Turecko zůstává být citlivé na vnější otřesy a stanovisko finančních trhů, zejména z důvodu značných úvěrových požadavků rostoucího veřejného sektoru (odhadovaných na 20 % HDP v roce 2004), velkého veřejného zadlužení (80 % HDP v roce 2004) a hrubého zahraničního dluhu (53 % HDP v roce 2004). Míra zadlužení za účelem podpory vývozu zboží a služeb se v roce 2004 předpokládá na úrovni 40 % .

3. ZEMĚ ZÁPADNÍHO BALKÁNU

Vnější zadlužení **Bosny a Hercegoviny** se snižovalo a v současné době se rovná 34 % hrubého domácího produktu. Poměr dluhové služby měl za poslední dva roky také snižující se tendenci a v roce 2004 se očekává na úrovni 7 % hrubého domácího produktu, přičemž mezinárodní rezervy pokrývají celých 4,5 měsíců dovozů. V blízké budoucnosti se však očekává vyrovnání starých vládních pohledávek a dojde ke zvýšení veřejného zadlužení minimálně o 10 % hrubého domácího produktu.

V roce 2003 pokleslo vnější zadlužení **Bývalé jugoslávské republiky Makedonie** vyjádřené jako podíl hrubého domácího produktu o 3 procentní body na úroveň 38 % a očekává se, že zůstane na stejné úrovni i v roce 2004. Závazky dluhové služby poklesly na 14 % vývozů zboží a služeb v roce 2003 a očekává se, že v roce 2004 bude na stejné úrovni.

Vnější sektor **Srbska a Černé hory** zůstává zranitelný v důsledku slabých vývozních výkonů a nejistých střednědobých výhledů pro příliv soukromého kapitálu. V roce 2004 se předpokládá schodek běžného účtu na úrovni 11 % hrubého domácího produktu a poměr vnějšího zadlužení k hrubému národnímu produktu na úrovni 54 %. Požadavky na

financování jsou nadále vysoké, což je způsobeno nárůstem dluhové služby po uplynutí doby odkladu.

4. NOVÉ NEZÁVISLÉ STÁTY BÝVALÉHO SOVĚTSKÉHO SVAZU

Hrubé mezinárodní rezervy **Arménské** centrální banky jsou poměrně vysoké a pokrývají téměř čtyři měsíce dovozů. V nominálních hodnotách se veřejné vnější zadlužení pohybuje okolo 1,1 miliardy USD, přestože v poměru k hrubému domácímu produktu se očekává, že toto zadlužení dále poklesne z hodnoty přibližně 39 procent v roce 2003.

V první polovině roku 2004 dosáhl růst hrubého domácího produktu v **Bělorusku** roční míry 10,3 %. I přes zlepšení zůstává hospodářství omezeno v mnoha ohledech; zejména devizové rezervy jsou velmi nízké a pohybují se na úrovni přibližně jednoho měsíce dovozu, zatímco země nyní čelí vyšším cenám dodávek plynu z Ruska.

Hrubé mezinárodní rezervy **Gruzínské** národní banky se nadále rovnají pouhým 1,5 měsícům dovozu. Veřejné vnější zadlužení Gruzie v roce 2003 vzrostlo a dosáhlo přibližně 1,8 miliard USD (přibližně 49,5% hrubého domácího produktu). V červenci se věřitelé Pařížského klubu dohodli na restrukturalizaci gruzínského vnějšího zadlužení, od které se očekává snížení dluhové služby splatné těmto věřitelům z 169,2 miliónů USD na 46,4 miliónů USD.

Hospodářství **Moldávie** nedosáhlo výrazného pokroku při řešení dlouhodobých strukturálních problémů, jako je například neuspokojivé obchodní klima a závislost na úzkém profilu tradičních výrobků. Makrostabilita zůstává prchavá, neboť veřejný sektor je i nadále neschopný plně platit úroky ze zahraničního dluhu, řešit vysokou inflaci a omezenou platební bilanci.

Minulý červenec byla dosažena dohoda mezi **Tádžikistánem** a ruskými orgány, která umožňuje snížení vnějšího zadlužení Tádžikistánu na 700 miliónů USD nebo na přibližně 50 % hrubého domácího produktu. Po značném zlepšení v roce 2003 však schodek běžného účtu v roce 2004 znovu narůstá v důsledku pokračujícího silného zvyšování dovozu, jehož pokrytí oficiálními hrubými rezervami se ke konci roku 2004 předpokládá na úrovni 1,9 měsíců, což je stejné jako v předchozím roce.

Platební bilance **Ukrajiny** je v dobrém stavu, protože běžný účet vykazuje značný přebytek, u kterého se předpokládá, že v roce 2004 dosáhne rekordní výše přibližně 10 procent hrubého domácího produktu (5,8 procenta v roce 2003). To vedlo k rychlému zvyšování devizových rezerv v Národní bance, které se rovnají téměř čtyřem měsícům dovozu. Očekává se, že poměr vnějšího veřejného dluhu k hrubému domácímu produktu poklesne z 22,5 % v roce 2003 na přibližně 19 % v roce 2004.

5. OSTATNÍ NEČLENSKÉ ZEMĚ

I přes zlepšení makroekonomické situace zůstávají rizika související s úvěry nebo investicemi v **Argentině** vysoká. Nedostatečný pokrok při některých strukturálních reformách a zpoždění při uzavírání dohod o restrukturalizaci dluhu se soukromým sektorem vedly k odložení třetí prověrky podle platné „stand-by“ dohody u MMF, zatímco země nadále vykazuje nedoplatky některých svých dluhů vůči Evropské investiční bance (viz oddíl 6 v první části).

I přes zvýšení devizových rezerv, dobré postavení běžného účtu a nedávné kroky přijaté orgány ke zlepšení složení veřejného dluhu, které vedou ke zvýšené stabilitě země, je **Brazílie** nadále citlivá na změny stanoviska investorů vůči rozvojovým trhům.

I přes neměnné zadlužení (vyjádřené v USD) se očekává, že podíl zahraničního zadlužení **Alžírska** k hrubému domácímu produktu poklesne o 5 procentních bodů na 30,6 % hrubého domácího produktu v roce 2004 a podíl služby zahraničního dluhu poklesne ze 79,5 % v roce 2003 na 62,2% v roce 2004. Zahraniční dluh je téměř výhradně veřejným střednědobým a dlouhodobým zadlužením a za poslední roky nedošlo k nedoplatkům.

Přestože se objevují výzvy k další finanční konsolidaci, neexistují naléhavé obavy o udržitelnost díky současným silným vnějším výkonů **Jordánska** (zejména značný přebytek běžného účtu a zvyšování rezerv), které se očekávají i v blízké budoucnosti.